

2 - Pranešimas apie nusikaltimą ir mano teisės tyrimo arba teismo nagrinėjimo metu

Kaip galiu pranešti apie nusikaltimą?

Apie nusikaltimą galima pranešti pateikiant pranešimą apie nusikaltimą policijai, prokuratūrai arba teismui. Pranešimą apie nusikaltimą galite pateikti, jeigu esate nukentėjusysis, taip pat tuo atveju, jei sužinote, kad kitas asmuo yra nukentėjusysis, patyrė žalą arba padarė nusikaltimą. Atskiros valdžios institucijos (t. y. policija, prokuratūra, teismai) tarpusavyje bendradarbiauja ir, jeigu reikia, perduoda jūsų pranešimą apie nusikaltimą tai valdžios institucijai, kuri jį toliau nagrinės. Pranešimą apie nusikaltimą galima pateikti raštu, žodžiu užfiksuojant jį protokole arba elektroniniu būdu pasirašant jį patvirtintu elektroniniu parašu. Visų pirma pranešime turėtų būti pateikiamas įvykusio veiksmo aprašymas, jūsų kontaktiniai duomenys, nurodoma, ar jūs esate nukentėjusysis, aprašoma jūsų patirta žala ir nurodoma, ar reikalaujate žalos atlyginimo. Pranešimas apie nusikaltimą turi nebūti anoniminis, tačiau, jeigu išdėstysite atitinkamą prašymą, policija arba prokuroras jūsų asmens duomenų neatskleis.

Kaip galiu sužinoti, kas vyksta šioje byloje?

Jeigu pranešėte apie nusikaltimą arba esate nukentėjusysis, policija privalo jums pranešti apie savo sprendimą. Sprendimas įforminamas kaip nutarimas (slovak. *uznesenie*) ir įteikiamas adresu, kurį nurodėte savo pranešime apie nusikaltimą. Jūs, kaip apie nusikaltimą pranešęs asmuo, nuolat būsite *informuojamas apie bylos eigą* (t. y. *apie kaltinimų pateikimą konkrečiam asmeniui, kaltinimų papildymą, bylos perdavimą kitam organui, bylos nutraukimą, sąlyginį nutraukimą arba baudžiamojo persekiojimo sustabdymą*).

Ar turiu teisę gauti teisinę pagalbą (tyrimo arba teismo nagrinėjimo metu)? Kokiomis sąlygomis?

Teikiant pranešimą apie nusikaltimą advokato atstovavimas nebūtinai. Teisinę pagalbą gali teikti paramą nukentėjusiesiems teikiantys subjektai arba, tam tikromis sąlygomis, Teisinės pagalbos centras. Valstybės išlaidomis vėlesniais baudžiamojo proceso etapais jums gali būti skirtas advokatas.

Ar galiu prašyti kompensuoti išlaidas (patirtas dėl dalyvavimo tyrime ir (arba) teismo nagrinėjimo procese)? Kokiomis sąlygomis?

Jeigu esate šaukiamas kaip liudytojas per ikiteisminį tyrimą apie teisminį bylos nagrinėjimą, jūs turite teisę, kad jums būtų kompensuotos jau patirtos piniginės išlaidos, visų pirma, išlaidos kelionei, maistui ir dokumentais patvirtintai nakvynei. Jūs turite teisę, kad jums būtų atlygintos prarastos pajamos darbe arba kitos pajamos, kurių praradimą galima įrodyti. Reikalavimas atlyginti liudytojo išlaidas turi būti pateikiamas per tris dienas nuo apklausos, priešingu atveju jis baigia galioti. Ne vėliau kaip per penkiolika dienų nuo reikalavimo pateikimo turi būti nurodoma jo suma.

Jeigu esate civilinis ieškovas, valstybė jūsų išlaidų nepadengs. Jūsų išlaidos visų pirma apima kelionės išlaidas, kompensaciją už civilinio ieškovo įgalioto atstovo prarastą laiką, pašto išlaidas ir kitas savo lėšomis padengiamas išlaidas. Tačiau, būdamas civilinis ieškovas, jau baudžiamajame procese jūs turite teisę, kad jums būtų atlygintos išlaidos, būtinos, kad galėtumėte veiksmingai reikalauti žalos atlyginimo, įskaitant išlaidas, patiriamas dėl įgaliotojo atstovo dalyvavimo. Jums šias išlaidas turi atlyginti nuteistasis.

Ar galiu pateikti skundą, jei mano byla bus nutraukta jos neperdavus teismui?

Jūsų byla nebūtinai turi būti perduota teismui. Ji gali būti užbaigta taikant ne tokią oficialią, alternatyvią procedūrą, kuri nebaigiama sprendimu dėl kaltės ir bausmės. Šios procedūros – tai, pavyzdžiui, sąlyginis baudžiamojo persekiojimo nutraukimas, sąlyginis bendradarbiaujančio kaltinamojo baudžiamojo persekiojimo nutraukimas, susitarimas arba baudžiamasis įsakymas. Ar jūs turite teisę pateikti skundą, priklauso nuo jūsų procesinio statuso ir nuo to, kaip baigiamas baudžiamasis procesas. Galite pateikti skundą dėl sąlyginio baudžiamojo persekiojimo nutraukimo arba dėl sąlyginio bendradarbiaujančio kaltinamojo baudžiamojo persekiojimo nutraukimo, neatsižvelgiant į tai, ar jūs esate civilinis ieškovas, ar apie nusikaltimą pranešęs asmuo. Teismo susitarimo apskūsti negalima, nes jis sudaromas jums sutikus. Jeigu esate civilinis ieškovas, galite pateikti prieštaravimą baudžiamojo įsakymo rezoliucinei daliai dėl žalos atlyginimo. Tuo atveju baudžiamojo įsakymo rezoliucinė dalis dėl žalos atlyginimo bus panaikinta, o teismas jus paragins kreiptis dėl žalos atlyginimo civilinio proceso tvarka.

Ar galiu dalyvauti teismo nagrinėjimo procese?

Jeigu esate civilinis ieškovas, teismas jums praneš apie pagrindinį posėdį. Jeigu į teismą neatvyksite, dėl jūsų reikalavimo atlyginti žalą bus nuspręsta remiantis byloje turimais ankstesniais jūsų pareiškimais. Jeigu esate tik apie nusikaltimą pranešęs asmuo, pagrindiniame posėdyje galite dalyvauti kaip visuomenės narys.

Koks yra mano oficialus statusas teisingumo sistemoje? Pavyzdžiui, ar aš esu ar galiu pasirinkti aukos, liudytojo, civilinės šalies arba privataus kaltintojo statusą?

Jūs tampate nukentėjusiuoju, jeigu nusikaltimu jums buvo padarytas kūno sužalojimas arba buvo padaryta žala jūsų (materialiam arba nematerialiam) turtui, arba buvo pažeistos jūsų teisės ir laisvės, arba joms kilo pavojus, taip pat jeigu dėl nusikaltimo mirė jūsų šeimos narys. Nukentėjusiuoju laikomas bet kuris asmuo, pareiškęs, kad yra nukentėjęs, jeigu neįrodyta kitaip, neatsižvelgiant į tai, ar nusikaltėlis buvo identifikuotas, ar jam yra pradėtas baudžiamasis persekiojimas ir ar jis yra nuteistas. Nukentėjusiųjų teisės, apsauga ir parama jiems reglamentuojamos Nukentėjusiųjų įstatymu.

Tačiau baudžiamajame procese nukentėjęs gali turėti apie nusikaltimą pranešusio asmens, nukentėjusiojo ar liudytojo statusą su visomis teisėmis, kurios Baudžiamojo proceso kodekse suteikiamos to konkretaus statuso asmeniui.

Nukentėjęs baudžiamajame procese yra asmuo, kuris dėl nusikalstamos veikos patyrė kūno sužalojimą arba ekonominę, moralinę ar kitą žalą arba kurio kitos teisiškai saugomos teisės ar laisvės dėl nusikaltimo buvo pažeistos arba joms kilo grėsmė.

Jūs tampate liudytoju, jeigu jus teisėsaugos institucija arba teismas paprašė (pašaukė) duoti liudytojo parodymus apie baudžiamajam procesui svarbius faktus, kuriuos patyrėte savo pojūčiais, arba jeigu atvykstate į teisėsaugos instituciją arba teismą savo iniciatyva arba bylos šalies prašymu.

Slovakijos baudžiamojoje teisėje privataus kaltintojo sąvokos nėra; baudžiamajame procese kaltinimą pateikia prokuroras.

Kokios yra mano su šiuo statusu susijusios teisės ir pareigos?

Būdamas nukentėjęs, jūs turite teisę gauti informaciją, kaip pateikti pranešimą apie nusikaltimą, gauti informaciją apie baudžiamojo proceso eigą ir apie tai, kaip susisiekti su organizacijomis, galinčiomis jums padėti. Jūsų prašymu policija arba prokuratūra jums padės susisiekti su subjektu, teikiančiu paramą nukentėjusiesiems, o šis toliau stengsis patenkinti jūsų poreikius. Jūs turite teisę gauti specialisto pagalbą, teisę būti išklaustam, teisę, kad su jumis elgtųsi pagarbiai, atidžiai ir empatiškai, taip pat turite teisę reikalauti kompensacijos, jeigu tapote smurtinio nusikaltimo auka.

Būdamas civilinis ieškovas, kai kuriais atvejais turite teisę išreikšti sutikimą su baudžiamuoju persekiojimu,

reikalauti žalos atlyginimo, siūlyti surinkti arba papildyti įrodymus, pateikti įrodymus, susipažinti su bylos dokumentais ir juos išnagrinėti, dalyvauti pagrindiniame posėdyje ir viešame posėdyje dėl apeliacinio skundo ar sutikimo su kalte ar bausmės priėmimo, pateikti pastabų dėl surinktų įrodymų, padaryti baigiamąjį pareiškimą, taip pat turite teisę pateikti apeliacinį skundą.

Būdamas liudytojas, privalote atvykti pagal teisėsaugos institucijos ir teismo šaukimą ir duoti parodymus apie tai, ką žinote apie nusikaltimą bei nusikaltėlį arba apie baudžiamajam procesui svarbias aplinkybes. Jeigu neatvykstate be pakankamos priežasties, į teismą galite būti atvedintas.

Būdamas liudytojas, atsisakyti duoti parodymus galite trimis atvejais:

- jeigu kaltinamasis yra jūsų tiesioginis giminaitis, brolis ar sesuo, įtėvis, įvaikis, sutuoktinis ar sugyventinis;
- jeigu duodamas parodymus sukeltumėte sau arba jums artimam asmeniui baudžiamojo persekiojimo riziką;
- jeigu duodamas parodymus, pažeistumėte išpažinties slaptumą arba jums, kaip asmeniui, privalančiam laikytis konfidencialumo, arba kaip asmeniui, atsakingam už ganytojišką rūpestį, patikėtos informacijos konfidencialumą.

Jūs turite teisę į teisinę pagalbą ir į advokato dalyvavimą apklausoje ir teisę perskaityti protokolą bei pareikalauti, kad jis būtų papildytas arba ištaisytas. Jūs turite teisę, kad jums būtų atlygintos būtinosios išlaidos (pvz., kelionės išlaidos) ir prarastos darbo pajamos, t. y. kad jums būtų sumokėtos liudytojo išmokos. Reikalavimas sumokėti liudytojo išmokas turi būti pateikiamas per tris dienas nuo apklausos.

Ar teismo nagrinėjimo metu galiu padaryti pareiškimą ar duoti parodymus? Kokiomis sąlygomis?

Būdamas civilinis ieškovas, turite teisę dalyvauti pagrindiniame posėdyje ir siūlyti teismui surinkti įrodymus. Taip pat galite pateikti pastabų dėl jau surinktų įrodymų. Kai teismas paskelbia, kad įrodymų rinkimas baigtas, daugiau prašymų pateikti nebegalima.

Posėdžio (tačiau taip pat gali būti keletas posėdžių) pabaigoje turite teisę padaryti baigiamąjį pareiškimą. Jo turinys nėra tiksliai apibrėžtas, todėl, ką sakyti, sprendžiate jūs. Galite atsinešti užrašus. Jeigu turite įgaliojimą atstovą, baigiamąjį pareiškimą padarys jis.

Kokią informaciją gausiu teismo nagrinėjimo metu?

Jums, kaip civiliniam ieškovui, visada bus pristatytas priimtas sprendimas (nuosprendis, nutartis, baudžiamasis įsakymas). Sprendimas bus pristatytas tiesiogiai jūsų įgaliojamam atstovui, jeigu jį esate paskyręs.

Ar turėsiu galimybę susipažinti su bylos medžiaga?

Susipažinti su byla galite nuspręsti bet kuriuo baudžiamojo proceso etapu. Prašymas susipažinti su byla turėtų būti adresuojamas kompetentingai teisėsaugos institucijai. Prašymą galite pateikti raštu arba žodžiu. Tokiu atveju kompetentinga institucija iš esmės privalo suteikti civilinio ieškovo statusą nurodyma šio procesinio veiksmo vietą, datą ir laiką. Susipažįstant su bylos dokumentais, turi būti imamasi visų reikiamų veiksmų, kad nebūtų atskleista įslaptinta informacija, komercinės, bankininkystės paslaptys ir kt.

■ Paskutinis naujinimas: 27/03/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.